

*Limes – 2015*

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola  
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник  
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scholarly Annual  
of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute*



ISSN 2411-4081

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ Ф. РАКОЦІ ІІ

# *LIMES*

Науковий вісник  
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

2015  
Том ІІ

Берегово – Ужгород  
2015

**УДК 001.89**  
**ББК 72.4**  
**L74**

*Рекомендовано до друку Вченою радою  
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ  
(протокол № 4 від 31.08.2015 р.)*

„LIMES” засновано у 2014 році та видається за рішенням Видавничої ради  
Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації**  
**Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

**Йосип Сікура**, доктор біологічних наук, професор ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ (головний редактор);  
**Іштван Керестень**, кандидат педагогічних наук, доцент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ;  
**Роберт Бачо**, кандидат економічних наук, доцент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ;  
**Ернест Іванчо**, кандидат медичних наук, доцент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК:

**Ільдико Орос**, кандидат педагогічних наук, президент ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ.

**L74 LIMES** : наук. вісн. Закарпат. угор. ін-ту ім. Ф. Ракоці ІІ = A. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve / М-во освіти і науки України, Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ = Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola; редкол. : Й. Сікура (голов. ред.) [та ін.] = szerk. biz.: dr. Szikura J. (főszerkesztő) [és mások]. – Ужгород : Вид-во «Графіка» = Ungvár : «Grafika» Kiadó, 2015. – Том ІІ = II. évfolyam. – 276 с. : іл. + табл. + діаграми. – Текст угор. та укр. мовами.

У «Limes» публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних вчених угорською, та українською мовами. Видання об'єднує праці з біології, географії, інформатики, літератури, хімії, економіки, педагогіки, етнографії, історії та туризму.

УДК 001.89  
ББК 72.7

**ISBN 978-966-2303-16-2**  
**ISSN 2411-4081**

© Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ, 2015

ISSN 2411-4081

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA  
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

# *LIMES*

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola  
tudományos évkönyve

2015  
II. évfolyam

Beregszász – Ungvár  
2015

*Kiadásra javasolta: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa  
(2015.08.31., 4. számú jegyzőkönyv).*

A „LIMES” 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Tanácsának határozata alapján jelenik meg.

**Nyomtatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:  
széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.**

SZERKESZTÉS:

dr. **Szikura József**, a biológiai tudományok kandidátusa, professzor, II. RFKMF;  
dr. **Keresztény István**, a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens, II. RFKMF;  
dr. **Bacsó Róbert**, a közgazdasági tudományok kandidátusa, docens, II. RFKMF;  
dr. **Iváncsó Ernő**, az orvostudományok kandidátusa, docens, II. RFKMF.

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. **Orosz Ildikó**, a pedagógiai tudományok kandidátusa, elnök, II. RFKMF.

A *LIMES* a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrain és külföldi tudósok magyar és ukrán nyelvű tanulmányait adja közre. Jelen kötet a biológia, földrajz, informatika, irodalom, kémia, közgazdaságtan, pedagógia, néprajz, történelem és a turizmus tudományágainak különböző területeit öleli fel.

A KÖTET TANULMÁNYAIBAN ELŐFORDULÓ ÁLLÍTÁSOKÉRT MINDEN ESETBEN A SZERZŐ FELEL.



**BETHLEN GÁBOR**  
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

---

# TARTALOM

---

<b>M. С. ДНІСТРЯНСЬКИЙ:</b> Політико-географічні образи макрорайонів України: актуальний аналіз в контексті перспектив формування загальнонаціональної ідентичності.....	9
<b>BACSÓ RÓBERT:</b> Az ukrajnai pénzügyi szolgáltatások állami szabályozásának fejlődése – kiemelten a hitelszövetkezeti szektor példáján.....	23
<b>HIDI ÁGNES:</b> Ifjúsági szerveződések jellegzetességei Kárpátalján.....	31
<b>MOLNÁR JÓZSEF:</b> Etnikailag vegyes házasságok a kárpátaljai magyarok körében.....	51
<b>NAGY ISTVÁN:</b> A Beregszászi járás méhészeinek felmérése.....	63
	
<b>HUSZTI ILONA:</b> A kárpátaljai nyelvpedagógia elmúlt tíz éve az empiria jegyében (Az idegen nyelvek oktatása terén történt változások, különös tekintettel az angolra).....	71
<b>PALLAY KATALIN:</b> A tehetséggondozás alakulásának vázлата az elmúlt két évtizedben Kárpátalján.....	93
<b>SZANYI GYÖNGYI:</b> A szabályfelismerő és szabálykövető képességek fejlesztése a törtek tanítása során.....	109
<b>HORVÁTH ZOLTÁN:</b> Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.....	115
<b>NAGY FLÓRA BOGLÁRKA:</b> A Polymer Project alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata egy konkrét példán keresztül.....	125
	
<b>GÖNCZY SÁNDOR – PAPP ISTVÁN – DOBOSI GÁBOR:</b> A Szinyák-hegység (Kárpátalja) magmás komplexumának geokémiai vázлата.....	137
<b>BERGHAUER SÁNDOR:</b> A Szolyvai járás turisztikai adottságainak vizsgálata – idegenforgalmi magterületek kijelölése kvantitatív és geoinformatikai módszerek alkalmazásával.....	145
<b>ОРШОЛЯ НОДЬ – ЛАСЛО ДЮРИЦЯ:</b> Екотуризм – зв'язки національних парків та туризму на Закарпатті.....	161



<b>RADVÁNSZKY FERENC:</b> <i>Az őskeresztyén egyház identitásmotívumai a Szentírásban</i> .....	<b>167</b>
<b>GÁL ADÉL:</b> <i>Salánki kéziratos imádságos füzetek elemzése. Sarkadi Etelka kéziratai</i> .....	<b>179</b>
<b>OROSZ JÚLIA:</b> <i>Háborús emlékek női szemmel – egy élettörténet tanulságai</i> .....	<b>189</b>
<b>VÁRADI ENIKŐ:</b> <i>A csuhéból készült népművészeti tárgyak munkafolyamatának leírása</i> .....	<b>197</b>



<b>KOMONYI ÉVA – BERNÁT NIKOLETT:</b> <i>A vízminőség hatásának vizsgálata néhány mezőgazdasági növény magvainak csírázására</i> .....	<b>205</b>
<b>ILLÁR MÁTÉ – KOLOZSVÁRI ISTVÁN:</b> <i>A ráti bányatóban és a Latorca csapi morotvájának vízterében élő makrogerinctelen fauna összehasonlító faunisztikai vizsgálata</i> .....	<b>217</b>
<b>JEVCSÁK SZINTIA – JEVCSÁK MELINDA:</b> <i>A Ribesrubrum L., Ribesnigrolaria L. és Prunuscerasus L. egyes beltartalmi értékeinek változása különböző feldolgozási módszerek hatására</i> .....	<b>223</b>
<b>HORVÁTH ERIKA:</b> <i>A hóvirágok (Galanthus spp.) mint modell-növények a génökológia tartamkísérletek oktatásában</i> .....	<b>229</b>
<b>КОРНИЧКО С.І. ТА ІН.:</b> <i>Hobi copmu melicu – занорюка ваишого здоров'я</i> .....	<b>239</b>



<b>SZUPERÁK ALEXANDRA:</b> <i>Az emberi kapcsolatok ábrázolása Spiró György: Csirkefej című drámájában</i> .....	<b>247</b>
<b>KATONA ANDRÁS:</b> <i>Történelemtanítás a „végeken” egy világhatalom árnyékában – és ami utána következett (Szélgjegyzetek Szamborovszkyné Nagy Ibolya: Oktatáspolitikai és történelemtanítás a Szovjetunióban és Ukrajnában (1917–2010) c. könyvéhez)</i> .....	<b>253</b>
<b>H. TÓTH ISTVÁN:</b> <i>Hozzáadó (additív) szemléletű anyanyelvoktatás</i> .....	<b>261</b>
<b>BÁRÁNY ERZSÉBET:</b> <i>Egy nyelvészeti kutatás aktuális kérdéseiről</i> .....	<b>265</b>



<b>ESEMÉNYNAPTÁR</b> .....	<b>269</b>
----------------------------	------------



<b>KIADVÁNYAINKBÓL</b> .....	<b>274</b>
------------------------------	------------



# ЕКОТУРИЗМ – ЗВ’ЯЗКИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРКІВ ТА ТУРИЗМУ НА ЗАКАРПАТТІ

---

Оршоля Нодь\* – Ласло Дюриця\*\*

\*Слухач-аспірант факультету природничих наук Наукового інституту м. Пейч 7624, м. Пейч, вул. Іфйюшаг, 6, [nagyorsolya866@gmail.com](mailto:nagyorsolya866@gmail.com)

\*\*Доцент факультету природничих наук Наукового інституту м. Пейч 7624, м. Пейч, вул. Іфйюшаг, 6, [gyuricza@gamma.ttk.pte.hu](mailto:gyuricza@gamma.ttk.pte.hu)

*Мета праці – аналіз туристичної ролі національних парків, а також дослідження екотуристичних ресурсів Закарпаття. Свідченням дедалі зростаючої актуальності цих питань є той попит на екотуризм, що спостерігається у наш час чи не по всьому світу. Застосування природних ресурсів живої природи, її цінностей у сфері екологічного туризму цілком обґрунтовано служить основою для покращення рівня життя та добробуту мешканців краю. Висновки, зроблені у науковій праці, можуть стати головними принципами для втілення цих перспектив у життя.*

*Ключові слова: екотуризм, національні парки, охоронні зони, природні цінності, Закарпаття.*

## А Б С Т Р А К Т

*The purpose of the study is to analyse the role of national parks in Transcarpathia and to explore the ecotourism resources of the area. The increasing demand for ecotourism all over the world shows the topicality of the above mentioned questions. The utilization of ecotourism concerning the Transcarpathian wildlife and protected natural values may form the basis of welfare of the population in the territory. The conclusions of the present study may serve as a guideline in the realization of this.*

*Keywords: ecotourism, sustainable development, national parks, protected areas, natural values, Transcarpathia*

---

Для більшості туристів найбільш привабливими чинниками є недоторкана, первозданна природа, різноманітність природного світу, чисте довкілля. Саме ці природні цінності є основою туристичного продукту. Водночас розвиток туризму, і передусім масового туризму, ставлять під загрозу ці цінності людства.

Негативний вплив масового туризму проявляється не тільки у руйнуванні природних цінностей, але й по суті може призвести до власного знищення, адже внаслідок руйнівного впливу сприятлива до тих пір

дестинація поступово втрачає свою привабливість. Це ж стосується негативного суспільно-культурного впливу туризму, адже автентичні культурні цінності вважаються чи не найголовнішою привабливою силою, в той же час внаслідок поширення масових поїздок, масової культури туризм поступово перетворюється у головний чинник глобалізації. (MICHALKO, 2007)

Слід відмітити, що провідну роль в аспекті розвитку туризму повинен отримати альтернативний туризм, у тому числі екотуризм. В ООН уже понад десятиліття тому

усвідомили значення цього фактора; свідченням цьому може слугувати той факт, що 2002 рік було оголошено роком екотуризму.

До тлумачення поняття екотуризму долучилася ціла низка організацій, в тому числі міжнародного рівня, попри це на сьогодні не існує точного визначення цього поняття. Згідно з визначенням офіційної Міжнародної природоохоронної організації,

*«екотуризм – це тип туризму, що полягає в подорожі та відвідинах до відносно недоторканих з боку людини територій, пізнання їх природних, а також культурних цінностей. Екотуризм допомагає освіті туристів та розвиває у них толерантність, дозволяє збирати гроші на заходи зі збереження території, допомагає розвитку ізольованих поселень. Розвиток екотуризму часто розглядається як важливий засіб збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Екотуризм найбільш приваблює тих туристів, яких турбують проблеми екології. Він часто включає волонтерську роботу, інші активні заходи зі збереження навколишнього середовища та навчальні програми, що допомагають зменшувати негативні аспекти впливу людини на природу»* (www.kvvm.hu).

На подібних принципах ґрунтується і тлумачення СОТ: «Екотуризм вміщує ті засновані на природній привабливості форми туризму, головною мотивацією яких є спостереження за природою, шанобливе ставлення до неї, збереження і примноження її цінностей» (SULYOK, 2001).

У різних країнах та регіонах різними є не тільки тлумачення поняття, але й його зміст. У Північній Америці основою екотуризму є недоторкана природа, яку слід

оберігати і примножувати; в Європі ж вона означає сукупність природних та культурних цінностей, тобто місцеве населення та його культура також є важливими складовими екотуризму (GYURICZA, 2008). У першому випадку екотуризм включає в себе весь широкий спектр діяльності, пов'язаний із природою, що провадиться в природоохоронних зонах; у другому випадку – ту форму туризму, головною метою якого є мінімізація негативного природного та суспільно-культурного впливу (SULYOK, 2002).

### **Національні парки як мозаїчні острівці природи**

Оскільки територіально екотуризм чи не найбільше пов'язується із національними парками, ці території відіграють провідну роль у функціонуванні цього різновиду туризму. Природоохоронні території завжди передбачають правовий захист з боку законодавства, але в різних країнах існують різні ступені цього захисту. Для окремих, розвинутих регіонів Землі, зокрема для переважної частини Європи, притаманні висока густота населення та розміщення населених пунктів, високорозвинута промисловість та сільське господарство, тож розвиток туризму, що набуває все більших обертів, лягає важким тягарем на стан природи та довкілля. Враховуючи, що на сьогодні вкрай важко знайти такі території, де не проявився б вплив людської діяльності, тож у випадку цих регіонів можемо вести мову хіба що про зони, де умови більш-менш наближені до природних.

Попри те, що Міжнародна природоохоронна організація об'єднує заповідні території в єдину систему, в різних країнах користуються термінологією, що суттєво відрізняється від інших, поняття наповнені іншим змістом, та й ієрархія

природоохоронних територій далека від єдиних стандартів.

Мета національних парків – зберегти екологічну цілісність однієї або кількох екосистем, виключити будь-яку діяльність або заселення, що суперечать цим цілям, а також гарантувати ті духовні, наукові, виховні, рекреаційні умови, що з природоохоронної та культурної точки зору сумісні із основною метою цих парків. Завдання національних парків базуються на єдності трьох основних принципів: захист природи – виховання – туризм.

Всередині самих національних парків під сферу захисту потрапляє передусім сукупність живого світу, але її органічно можуть доповнювати – або навіть

домінувати – морфологічні форми та історично-культурні пам'ятки різного характеру (GYURICZA, 2008)

### Можлива туристична роль національних парків та природоохоронних територій на Закарпатті

Місцеві форуми та ЗМІ часто іменують Закарпаття «Карпатською Швейцарією», вказуючи тим самим на унікальні природні задатки та туристичні цінності краю. Туризм у багатьох частинах світу є джерелом, важливою передумовою для розвитку та економічного піднесення конкретного регіону, але водночас може мати негативні наслідки, адже масовий наплив відвідувачів несе в собі небезпеку для довкілля.

Таблиця І. Кількісні показники природоохоронних територій на Закарпатті

Тип природоохоронної території	Кількість (шт)	Територія (га)
Біосферний заповідник	1	58035,8
Національний природоохоронний парк	3	87964,3
Регіональний природоохоронний парк	2	14961,9
Природоохоронна територія загальнодержавного значення	19	12368,0
Природоохоронна територія місцевого значення	47	5647,4
Пам'ятка природи загальнодержавного значення	9	464,0
Пам'ятка природи місцевого значення	329	478,2
Ліс, що перебуває під охороною	9	1183,3
Ботанічний сад загальнодержавного значення	1	86,4
Дендрарій місцевого значення	4	37,9
Пам'ятка паркового мистецтва загальнодержавного значення	1	38,0
Пам'ятка паркового мистецтва місцевого значення	31	134,7
<b>Всього</b>	<b>456</b>	<b>181399,9</b>

(Джерело: Торної, 2013 р.)

Унікальна краса природного світу Закарпаття представлена трьома національними парками – Синевирським, Ужоцьким та «Зачарованим краєм», одним біосферним заповідником – «Карпатська біосфера», вісьмома природоохоронними районами, а також кількома сотнями пам'яток природи та культурних парків. (IZSÁK, 2009; BERGHAEUER, 2012) Всі вони перебувають під охороною.

Національний парк «Зачарований край» – наймолодший на Закарпатті, він був заснований у 2009 році. Його площа складає 6101 гектар, адміністративно парк належить до Іршавського району. Ця територія – скарбниця безмежних природних багатств, що криє в собі значні перспективи з точки зору розвитку екотуризму.

Одним із найбільш улюблених і відвідуваних туристичних об'єктів Закарпаття є Національний природний парк «Синевир». Розташований він у Міжгірському районі, був заснований 1989 р., займає площу в 40 400 гектарів. Мальовнича краса Синевирського озера, унікальний природний світ Горган приваблюють сюди тисячі відвідувачів.

Ужгородський національний парк (місце розташування – Ужгородський район, рік заснування – 1999, площа – 39 159,3 га) є органічною складовою міжнародного Біосферного заповідника північних Карпат, розташованого на території трьох сусідніх країн.

Карпатський біосферний заповідник – найбільш значимий природоохоронний об'єкт області. Резервація складається із восьми територіальних масивів, 4 з них розташовані у долині річки Тиса (BEDEJ, 2005). У 2007 р. шість масивів резервації, що перебувають під посиленою охороною, разом з іншими чотирма, розташованими на території Словаччини, було внесено

до списку світової спадщини ЮНЕСКО. Тутешні ліси, характерні для помірного кліматичного поясу, внаслідок останнього поширення зберегли різноманіття флори та фауни пралісів Європи (whc.unesco.org).

Функціонування національних парків та природоохоронних заповідників на Закарпатті додає оптимізму, адже міжнародні та вітчизняні тенденції, а також досвід свідчать про те, що привабливість первозданої краси природи, потреба в екотуризмі невпинно зростають. Важливою передумовою довгострокового розвитку туризму в області є доцільне, раціональне використання природних задатків. Оскільки туризм як галузь господарства в Україні ще не має усталених традицій, захист довкілля повинен стати пріоритетним питанням, у формуванні свідомого ставлення людини до природного багатства більшу роль повинні відігравати національні парки та природоохоронні заповідники.

## Висновки

Численним територіям, що збереглися у первозданній красі і яких не торкнулися наслідки життєдіяльності людини, Закарпаття завдячує своїм периферійним розташуванням. Сприятливі морфологічні задатки створюють плідне підґрунтя для розвитку туризму, в тому числі екотуризму. Палітра таких можливостей розширюється дедалі більше. Найбільшу кількість відвідувачів ваблять пішохідні туристичні маршрути. Найпопулярнішим є маршрути до Національного природного парку «Синевир» та заповідного масиву «Чорногора».

Організація пішохідних походів має багате минуле, адже вони були популярні ще за радянських часів. Зовсім не другорядним фактором є низький рівень затрат цього

виду туризму. Стосовно екотуризму, його масштабів, кількості учасників достовірних офіційних даних немає. Пішохідні походи організуються переважно спільно з іншими видами туристичного продукту або ж у їх доповнення.

Важливість формування свідомого, бережного ставлення до природи та її багатств знаходить дедалі ширше застосування і в освітньому процесі, цій меті слугує ціла низка програм обласного керівництва. Так, до прикладу, у 2007 р. було започатковано програму «Екотуризм і стратегія розвитку бережного ставлення до природи на Закарпатті». Втілення в життя цих прагнень є вкрай важливим, адже наслідком

масового туризму часто стає забрудненість довкілля. Подібні негативні випадки можемо спостерігати на горі Говерлі, біля водоспаду Шипіт, навколо Синевирського озера.

Отже, можемо зробити висновок, що головні завдання екотуризму — охорона природи, стимулювання і задоволення бажання спілкуватися з природою; подорож у природу, причому головний зміст таких подорожей – ознайомлення з живою природою, а також з місцевими звичаями і культурою; запобігання негативному впливу на природу і культуру; зведення до мінімуму негативних наслідків екологічного і соціально-культурного характеру.

## ЛІТЕРАТУРА

- BEDEI, M.I.: Magic Carpathiens National Natural Park and Landscape Reserves of Transcarpatia. In: Hamor, F. D., Zacharovani Karpati. 2005, Karpati, Uzhorod, p.24-25.
- BERGHAEUER S.: A turizmus mint kitérési pont Kárpátalján (?) (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében). Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola, PhD értekezés, 2012. Pécs 213 p. [http://old.foldrajz.ttk.pte.hu/phd/phdkoord/nv/disszert/disszertacio\\_berghauer\\_nv.pdf](http://old.foldrajz.ttk.pte.hu/phd/phdkoord/nv/disszert/disszertacio_berghauer_nv.pdf)
- FEDORCSENKO, V.K. – GYOROVA, T.A. (Федорченко В. К. –ДЬОРОВА Т. А.): Історія туризму в Україні. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, Вища Школа, Київ, 2002. 196 р.
- GYURICZA L.: A turizmus nemzetközi földrajza. Dialog-Campus 2008, Pécs
- IZSÁK T.: Természetvédelmi területek. In: Baranyi B. (szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, 2009, Pécs–Budapest, pp. 154–158.
- PAP, Sz. (Поп С.): Природні ресурси Закарпаття. Державне видавництво «Карпати», 2009. Ужгород. 336 р.
- MICHALKO G.: A turizmuselmélet alapjai. Kodolányi János Főiskola, 2007. Székesfehérvár
- SULYOK J.: Ökoturizmus. 2001, (In: Turizmus Bulletin V. évf. 4. szám, pp. 17-20.)
- SULYOK J.: Ökoturizmus Németországban. 2002, (In: Turizmus Bulletin VI. évf. 2. szám, pp. 25-28.)
- SZTERCSUK, Sz. (Степчук, С.): Закарпаття. (Кárpátalja). Ужгород, Поліграфцентр „Ліра”, 2003, 120 р.
- ZSELICKY I.: Állatvilág. In: Baranyi B. (szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, 2009, Pécs–Budapest, pp.147–151.
- <http://tiszaiakornyezet.weebly.com>
- <http://ecozakarpat.gov.ua>
- <http://www.kvvm.hu/index.php?hid=255&pid=11&sid=11>
- <http://www.nemzetipark.gov.hu/>
- [www.wwf.hu](http://www.wwf.hu)
- [www.kvvm.hu/dokumentum](http://www.kvvm.hu/dokumentum)

*Наукове видання*

## **L I M E S**

Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ  
2015  
Том ІІ

*Угорською та українською мовами*

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

**Видавництво «Графіка»**  
Ужгород

КОРЕКТУРА: *Г. Варцаба*  
ВЕРСТКА: *В. Товтін*  
ОБКЛАДИНКА: *K&P*

Підписано до друку 27.11.2015 р. Формат 60x84/8.  
Папір офсет. Гарнітура: Times. Умовн друк. арк. 16,05. Тираж 250 прим.

Друкарня ТОВ «Папірус-Ф»  
Ужгород, вул. Собранецька, 146/39